

Terezínská iniciativa 90

ČASOPIS MEZINÁRODNÍHO SDRUŽENÍ

duben 2018

Foto Stefan Hanke (reprofoto z knihy KZ ÜBERLEBT)

Foto Matěj Stránský

S hlubokým zármutkem oznamujeme všem našim členům a přátelům naší organizace, že dne 22. března 2018 podlehl těžké nemoci PhDr. Dagmar Lieblová, dlouholetá předsedkyně Tereziánské iniciativy. Naposledy jsme se s ní rozloučili 26. března na Novém židovském hřbitově v Praze.

Patřila k zakládajícím členům naší organizace a po dlouhá léta byla jejím motorem i srdcem. Stejně neúnavně se jako pamětnice holocaustu věnovala přednáškové činnosti v Česku i v mnoha dalších zemích světa. Budeme na ni v úctě vzpomínat.

Předsednictvo TI

Vzpomínka na Danu

Je těžké pochopit, že nás navždy opustila Dana Lieblová. Ztráta nečekaná, ztráta bolestná, ztráta nenahraditelná. Měla vlastně štěstí, že se z ní nestala nemohoucí stařena – odešla v plné síle, pracovitá, energická, inteligentní, přátelská. Neztratila nic ze svých vysokých lidských hodnot – žádné znaky stáří. Zůstala krásná, elegantní, pohyblivá. Uměla vždy poradit, pomoci.

Ačkoliv jsme s Danou bydlely v Tereziánském ghettu ve stejné budově, na stejném patře – ona v Kinderheimu číslo 25, já o kousek dál v čísle 28, tenkrát jsme se neznaly. Seznámily jsme se až mnohem později, v jiné době, v jiném životě – v zimě 1962 v Praze. Od té doby jsme se setkávaly každé prázdniny. Spřátelily se také naše rodiny, naše děti. Vzpomínám, jak v roce 1963 jsme přijeli do

Prahy – já s manželem a pětiletou dcerou z tehdejšího Leningradu. Ubytovali jsme se v kamrlíku levného hotelu, večeřeli jsme sovětské rybí konzervy. Přišli nás navštívit Lieblovi. Byl to krásný mladý pár, slavnostně oblečení, vraceli se tehdy z koncertu Pražského jara. Po radostném přivítání se rozhlédli a řekli: Pojd'te odsud! K nám! Máme nový byt v paneláku, vejdemo se tam všichni. Lieblovi měli tenkrát dvě malé roztomilé dcerky 4 a 7 let. Prožili jsme spolu krásné prázdniny. Od té doby jsme se navštěvovali pravidelně. My jsme k nim jezdili častěji, než oni k nám, ale to se velkoryse přehlíželo. Dana byla kamarádkou nejvěrnější, Lieblovi mi pomohli v době pro mě nejtěžší. Na Danu jsem se mohla vždy a ve všem spolehnout. Udělala pro mne víc, než já pro ni. Měly jsme někdy různé názory, ale nikdy jsme se nepohádaly. Kolik toho Dana udělala pro TI vědí všichni. Kolik tříd v Německu,

v různých městech a vesnicích navštívila a vyprávěla tam o svém životě – aby se hrůzy holocaustu už nikdy neopakovaly. Stejně dobře to dělala ve školách, na univerzitách, v parlamentech nebo na setkáních s ministry.

Tato stránka je uzavřena. Je na nás, abychom v rámci možností pokračovali započatou cestu, aby TI dále fungovala podle představy zakládajících členů, jako to dělala Dana. Na co se podívám, na co si vzpomenu – všechno mi ji připomíná. Kolem – prázdně. Musíme se rozloučit, rozloučit navždy. Jsme v pořadí. Budeme se snažit prožít zbytek života smysluplně se vzpomínkou na Danu. Nezůstala jen prázdnota, která nezmizí – zůstaly tu její hodné, vzdělané, krásné už dospělé děti a vnoučata.

Díky, díky Dano!

Evelina Merová

Ohlédnutí za Dagmar Lieblovou

S paní doktorkou Lieblovou jsme se všichni setkávali v posledních letech často, přesto méně často, než bychom si z dnešního pohledu přáli. Její odchod byl pro většinu z nás šokem a velkou ránou. Mnoho jsme nestihli zjistit, zeptat se, prodiskutovat. Paní Liebllová byla ochotná a otevřená k diskusi, názorům i pohledům druhých. Byla vstřícná a milá, zároveň svou silou a pevnou vůlí vedla Terezínskou iniciativu – sdružení

stovek lidí, kteří přežili holocaust nebo jejichž předci v holocaustu trpěli.

Intenzivněji jsme se začaly potkávat v roce 2013, kdy jsem přebrala funkci ředitelky Institutu Terezínské iniciativy. Byla jsem překvapená její ochotou se setkávat, komunikovat a hledat vždy nejlepší možná řešení. Netroufala jsem si z počátku se příliš ptát. Ale časem, zejména když jsme se začali zabývat dějinami vzniku a prvních let Terezínské iniciativy, jsme se potkávaly častěji. Byla jsem ráda, že oceňovala záměr se tímto tématem zabývat. Mluvila o tom, že se na tyto věci ještě nikdo neptal a že i pro ni samotnou jsou tyto vzpomínky velice nové. Sama jsem měla pocit, jako bych byla svědkyní dob, kdy svědci holocaustu začínali o svých krutých vzpomínkách mluvit na veřejnosti a ve školách.

Je mi líto, že jsem s paní Lieblovou nemluvila častěji. Ale vím, že její podněty, týkající se například potřeby zabývat se také holocaustem Romů, jsou a budou pro mě osobně nedocenitelnou pomocí v další práci pro Institut.

Tereza Štěpková, ředitelka ITI

Naposledy jsem se s paní Lieblovou viděl letos v polovině ledna. Setkala se s mými kvartány, aby se jako již mnohokrát podělila o svůj příběh. Podařilo se jí vytvořit velmi příjemnou a otevřenou atmosféru, ve které se kvartáni ►

Foto Michal Stránský

nebáli ptát a diskutovat. Důkazem toho, jak moc dokázala zapůsobit na mladé lidi, je pro mě i skutečnost, že jsem se o jejím úmrtí dozvěděl od maminky jednoho z těchto kvartánů. 22. března večer mi napsala e-mail: „Mého syna setkání a vyprávění paní Lieblové zasáhlo, a dnes mi smutně řekl, že paní Lieblová před pár hodinami zemřela. Byl zamyšlený, smutný... a znovu se rozpovídal o válce, o nenávisti...“ Mám pocit, že paní Lieblová chtěla vést mladé lidi k zamyšlení a za sebe mohu říct, že se jí to náramně dařilo.

Peter Sokol, pedagog, metodik a lektor

S paní Dagmar Lieblovou jsem měla příležitost se osobně setkat až v posledních měsících. Jsem za to moc vděčná. Vnitřní síla, která z ní vyzařovala, její lidský přístup k dětem a mladistvým byl důvodem, proč její slova měla takovou váhu. Zasáhla nejen žáky a studenty, ale i učitele a všechny přítomné.

Jedna vzpomínka na paní Lieblovou však ve mně nemsazatelně zůstává – na českoněmeckém setkání mládeže v Terezíně v roce 2014 hovořila paní Dagmar Lieblová spolu s Felixem Kolmerem před nabitým sálem plným mladých lidí. Na závěr oba spontánně vstali, pozvedli spojené ruce a sálem se nesla neuvěřitelná energie, když nahlas pronesli: A teď už je to na vás. Na vás záleží, jaká bude budoucnost.

Věřím, že každý, kdo měl příležitost se s Dagmar Lieblovou setkat, si tento vzkaz už navždy v sobě ponese...

Marie Smutná, metodička a lektorka

Marek Lauermann: Moje vzpomínka na Dagmar Lieblovou

Dagmar Lieblová, rozená Fantlová, přeživší holocaust, která zasvětila velkou část svého života připomínce šesti milionů jeho obětí, zemřela 22. března 2018 v Praze.

Nikdy nezapomenu na naše první setkání na konferenci v Brně v roce 2003 a na všechna naše nespočetná setkání poté. Setkání v jejím krásném bytě na Petřinách, na odhalení památníku obětem holocaustu v Kutné Hoře, na akce, které se uskutečnily po vydání knihy jejích vzpomínek v Německu, v Kanadě či ve Španělsku.

Před prvním setkáním jsem vlastně nevěděl, s kým se seznámím. A to přesto, že mě jméno dr. Lieblové – Fantlové, provázelo celý život. Šel jsem na setkání s legendou, s někým, jehož životní příběh mě tak přesahoval a fascinoval zároveň. Ale od první chvíle a prvních slov ze mne obavy spadly, protože k mému překvapení jsem nepotkal mentorující pamětníci, ale neuvěřitelně vitální dámu plnou života, která kolem sebe dokázala šířit obrovskou energii. A tak začalo naše přátelství, kterého jsem si velmi vážil.

Dagmar Lieblová byla poutavou vypravěčkou svého příběhu židovské dívky, které se neuvěřitelnou náhodou podařilo přežít peklo koncentračního tábora Osvětim-Březinka. Byla to náhoda, která je z dnešního pohledu tak málo pravděpodobná, že ji možná ani za náhodu nemůžeme považovat. Byl to dar života, který Dana přijala s pokorou a odhodláním využít ho tak, jak nejlépe uměla.

Zasvětila velkou část svého života připomínce obětí holocaustu, těch šesti milionů lidí, kteří byli barbarsky a krutě zavražděni z lidské nenávisti. Jistě nebylo lehké přijmout úděl, ve kterém bylo třeba místo těch šesti milionů zmařených lidských osudů vyprávět svůj příběh. Nevyprávěla svůj příběh jako výčitku světu, ale jako svědectví. Nikoli jako výtku, ale jako varování. Jako memento, že takové hrůzy už se nesmí opakovat.

Když vyprávěla svůj příběh, často jej končila poděkováním za to, že ji lidé vyslechli. „Protože jednou, až my přežívší tady nebudeme, bude na vás, abyste dokázali naše poselství předat dál.“ Aniz bych si kdy chtěl připustit, že tato slova někdy dojdou naplnění, tak jsem si jednou dodal odvalu a zeptal se, proč svůj příběh nikdy nenapsala. Odpověď mě odzbrojila: „Já hrozně nerada píšu.“ Od překladatelky s několika desítkami vydaných titulů je to překvapivá odpověď. Ale psát spolu s ní její příběh se ukázalo být fascinujícím putováním dějinami 20. století. A těší mě, že čtenáře, stejně jako předtím její posluchače, nefascinoval jen její vlastní, téměř neuvěřitelný příběh dívky přeživší holocaust. Byla to také obdivuhodná síla a odhodlání, se kterou se dokázala, i navzdory svojí hrůzným zkušenostem, vrátit do života a pozoruhodně v něm uspět.

Dagmar Lieblová o sobě nikdy nemluvila jako o hrdince, která si zaslouží úctu a obdiv. A právě o to víc získávala obdiv a úctu každého, kdo se s ní měl možnost alespoň jednou v životě sejit a pochopit, jak nicotné jsou mnohé naše všednodenní starosti oproti tomu, co musela prožít a s čím se musela vyrovnat ona.

Milá Dano, máme malou útěchu v tom, že zástupy lidí, se kterými ses setkala, nezapomenu ani na tebe, ani na poselství, které jsi jim předala. Víím, že předávat toto tvoje poselství dál bude těžké. Možná si ani neumíme představit, jak dokážeme toto poselství bez tebe dále unést. Ale dala jsi nám tolik, že uděláme všechno proto, abychom tě nezklamali. Uděláme to proto, že jsme měli tu čest poznat nádherného a silného člověka, že jsme se potkali s dr. Dagmar Lieblovou.

Terezínská tryzna 2018

**Tradiční vzpomínková akce u příležitosti 73. výročí osvobození
a k uctění památky obětí nacistické perzekuce**

V NEDĚLI 20. KVĚTNA V 10.00 HODIN NA NÁRODNÍM HŘBITOVĚ PŘED MALOU PEVNOSTÍ.

Pořadatelem je Památník Terezín a spolupořadatelé jsou Ústecký kraj, Ústřední výbor Českého svazu bojovníků za svobodu, Město Terezín, Federace Židovských obcí v ČR a Terezínská iniciativa.

**Terezínská iniciativa vypravuje z Prahy autobus, odjezd je v 8.30,
sraz účastníků v 8.15 hod. v ulici Na Florenci.**

Rezervace míst v autobusu na telefonech: 222 310 681 nebo 601 122 818.

Součástí tryzny bude **KONCERT HUDBY TEREZÍNSKÝCH SKLADATELŮ**,
který pořádá Institut terezínských skladatelů a Památník Terezín. Začátek ve 13.00 hodin
v Kulturním domě v Terezíně.

Na programu je pocta Viktoru Ullmannovi (Jan Dušek, klavír, a Irena Troupová, soprán).

Účast na koncertu potvrďte laskavě na tel. 777 667 732
nebo e-mailem: info@terezincomposerinstitute.com do 13. 5. 2018.

Památník Terezín

vyhlašuje na rok 2018 XXIV. ročník literární a XXII. ročník výtvarné soutěže –
Memoriálu Hany Greenfieldové se společným tématem:

Domov

„Kisch bydlel v zařízeném pokoji v ubohé newyorské čtvrti – muž exilu, který zde našel klid. Jako jiní političtí emigranti oné hořké epochy bydlel už v mnoha zemích, aniž věděl, kdy bude muset putovat dál nebo z čeho bude živ nebo jak s ním bude jednat policie nového státu.“ Uvedená vzpomínka z pera amerického spisovatele Alberta Maltze popisuje osud známého politického, zároveň i židovského československého uprchlíka, kterým byl novinář a spisovatel Egon Ervín Kisch. Ten pobýval po okupaci Československa nacistickým Německem ve Francii, USA a Mexiku, z něhož se po druhé světové válce vrátil zpět do vlasti. Podobný osud zažívali mnozí další podobně postižení, kteří utíkali po roce 1933 nejprve z Německem ohrožených a posléze obsazených zemí.

Pokuste se zamyslet, co pro ně mohla znamenat ztráta domova. S jakými těžkostmi se museli v zahraničí potýkat? Jak na ně nahlíželi tamní lidé? Bylo pro ně snadné se mezi ně začlenit? A s jakými problémy se musejí potýkat dnešní lidé prchající z různých důvodů ze svých domovů? Co pro vás znamená domov?

Zamyslete se nad výše uvedenými otázkami a vytvořte výtvarné či literární práce, které nám zašlete na níže uvedenou adresu. Můžete si samozřejmě položit i otázky vlastní, které se také s vyhlášeným tématem úzce pojí. Při zpracování vám ponecháváme možnost volby jakékoliv umělecké formy a techniky.

Kontaktní adresa:

Památník Terezín

Vzdělávací oddělení – Mgr. Pavel Straka, Mgr. Jan Kaňa

Principova alej 304, 411 55 Terezín

tel.: 416 724 563, e-mail: straka@pamatnik-terezin.cz, kana@pamatnik-terezin.cz

Michal Stránský přivítal účastníky tryzny

Leo Pavlát zapálil šest svíček

TRYZNA ZA 3 792 OBĚTI RODINNÉHO TÁBORA – 8. BŘEZNA

Foto Matěj Stránský

Michal Stránský přivítal účastníky tryzny jménem předsednictva Terezínské iniciativy, jménem Dagmar Lieblové, která se pro nemoc nemohla zúčastnit, (nikdo jsme v té době nevěděli, že za 14 dní Dana zemře – pozn. redakce) a konečně i jménem svým a pak požádal Leo Pavláta, aby zapálil šest svíček na paměť šesti milionů obětí šoa.

Pak už mikrofon patřil Janě Dubové:

Stojím tu dnes před vámi, mé milé kamarádky, přátelé a vážení hosté, abychom, jako každým rokem v tento den, vzpomněli zde v Pinkasově synagoze na 3792 lidských bytostí. Byly zavražděny v osvětivských plynových komorách. Snad největší hromadná poprava mužů, žen, dětí a starců. Jejich jediná vina byla, že se narodili. Narodili se, totiž, do židovských rodin...

Tímto nelidským způsobem byl po půlroce zlikvidován osvětivský rodinný tábor, kam byli v září 1943 z Terezína odvezeni.

Co k tomu dodat? Jen tiše sklonit hlavu a představit si, co všichni tito nevinní lidé prožívali. Ta hrozná bezmoc! A to hrdinství matek, které neopustily svá miminka, ani větší děti a umíraly s nimi... Kolik zmařených talentů! Kolik dobrých a hodnotných lidí, mladých i starých, se stalo obětí krutosti zfanatizované mašinerie nacistických bestii! Podobně tak skončil i prosincový transport z roku 1943. Díky selekci práce schopných se zachránila aspoň část z nich, ti mladší. Nikoliv moje milovaná babička...

Všechno, co jsme my, ta nejstarší generace, prožili se po té propasti času zdá tak vzdálené, už málem zapomenuté. Ale není tomu tak. Jsme zde v prostorách, kde jsou po všech stěnách odzola až nahoru jména našich rodičů, příbuzných a přátel a mnoha dalších obětí, spojených stejným osudem. Je to jedna velká hrobka těch, kteří nemají své hroby. Jejich životy skončily většinou daleko od rodné země. Zůstala po nich jen ta jména...

Když si vzpomenu na naše rodiče, jak bylo pro ně těžké opouštět své domovy. V rukou nám zůstalo jen pár zavazadel a před námi Terezín, kasárna a nejistota, co bude dál. Oni tušili něco zlého. My mladí jsme měli jasnou naději, že Hitler válku prohraje a my zas pojedeme domů. Taková jednoduchá naivní představa...

Když byli vystěhováni původní obyvatelé, zaplnily se opuštěné domy od sklepů až po půdy novými transporty a na život v Terezíně jsme si pomalu zvykali. Stále však přijížděly a odjížděly další, a tak strach a nejistota trvala. Ale ještě jsme byli lidé, měli jsme svá jména a mohli se po práci vídat

Jana Dubová

s příbuznými a přáteli. Loučení bylo smutné, když někdo blízký byl povolán do transportu, ale nikdo netušil, že se už nikdy nevidíme...

Tak jsme se loučili s těmi, kteří v září 1943 odjížděli někam do neznáma. Bylo mezi nimi i mnoho mých přátel a známých, stále na ně vzpomínám a chybí mi...

Při tom živoření jsme po práci chodili na zajímavé přednášky nebo divadelní představení a různá pásma poezie a jak moje maminka zpívala v Prodané nevěstě a ve Verdiho Requiem. Kultura kvetla. A dál jezdily transporty sem i tam, ale byla v nás naděje. Naděje na návrat domů! Tu naději těch 3 792 živých lidí 8. března 1944 po půlroce života v rodinném táboře v Osvětimi ztratilo...

V září 1944 jsem se rozloučila se svým tatínkem, odjížděly tehdy transporty mužů. V říjnu téhož roku jsme s mámou jely namačkány nekonečné hodiny na zemi v dobytčáku. Strašlivý zážitek! Cílem byla Osvětim-Birkenau! Tam zhasnul v plynu život mé maminky hned po příjezdu, jako mnohým jiným, o kterých rozhodl vrah Mengele...

Pak ta šílená proměna nás dosud živých! Nezapomenu na to jak jsem stála nahá a byla mi oholena hlava a jak nám všem byly hozeny nějaké hadry na sebe. Otupěla jsem, můj mozek nepřijal tuto zoufalou realitu. To ponížení, já už nejsem člověk, nemám jméno, jsem číslo 60848...

Vše, co se odehrálo potom, bylo jen věci náhody, štěstí nebo osudu, nevím... Asi po 3 týdnech večer apel a sto tezevinských děvčat opustilo toto místo, nasáklé slzami a krví milionů nevinných lidí, chladnokrevně zabíjených šílenci, kteří to měli jako denní zaměstnání!

Z odporného bláta Osvětimi nás čekala vesnice Merzdorf, podléhající koncentráku Gross-Rosen. Tam v továrně na zpracování lnu jsme živořily a pracovaly. Nebudu líčit detaily zdejšího života. Strašný hlad, miliardy štěnic. S partou děvčat jsme pracovaly venku, nakládaly len nebo vykládaly uhlí z vagonů – těžká mužská práce. V tomto místě nás čekalo osvobození. Vy, mé kamarádky, které jste tak jako já šoa přežily, si jistě vzpomenete na ten neskutečný pocit, že je konec války i Hitlera a my žijeme! Smály jsme se, objímaly se, křičely – a plakaly...

Teprve po návratu jsme se my všichni, kteří přežili, postupně dozvěděli, kolik blízkých členů rodiny a přátel jsme navždy ztratili...

Nebylo snadné vrátit se znovu do života bez rodičů, bez jejich podpory, ale žili jsme a nakonec se vždy pomoc našla. A tak jsme se postavili na vlastní nohy, založili nové rodiny a léta ubíhala...

Snad každý z nás se ptá, jak je možné, že právě já žiji! Žádnou zásluhu na tom nemám, proč? Proč? Není na to odpověď... náhoda, štěstí nebo osud? Nevím.

A my, „holky“ co jsme přežily šoa, se stále rády setkáváme a je nám spolu dobře, rozumíme si. Kolem nás vyrostly mladé rodiny, naše budoucnost. Dožily jsme se vysokého věku, i když naše řady už prořídly. Však lidský život není věčný, má své meze.

Vím jen to, že je štěstím žít! Svět není zrovna ideální, ale ještě žijeme a stále vzpomínáme na naše drahé. Těm štěstím žít bylo odepřeno...

Prosím, uctěme minutou ticha památku všech obětí krutého násilí, všech zavražděných a umučených hrdinů...

Modlitba rabína Karola Sidona

Minutou ticha jsme uctili památku všech obětí

Závěr tryzny patřil modlitbě rabína Karola E. Sidona.

Poděkováním přítomným za účast ukončil Michal Stránský tryznu a vyzval členy TI, aby nezapomněli a přišli do hotelu DUO za měsíc a den, na Tereziánské iniciativy sněm.

Přátelské setkání Tereziánské iniciativy s německým velvyslancem

Zoja Franklová, foto Zoja Franklová a Michal Stránský

Velvyslanec Spolkové republiky Německo Dr. Christoph Israng pozval členy a členky Tereziánské iniciativy na přátelské setkání, které se konalo 28. března v sídle velvyslanectví – v Lobkovickém paláci. Šlo již o třetí podobné setkání v překrásném „kupolovém sále“, v němž kdysi koncertoval i Ludwig van Beethoven.

Velvyslanec Dr. Christoph Israng ve svém projevu připomněl s velkým uznáním nedávno zemřelou předsedkyni Tereziánské iniciativy Dagmar Lieblovou. Zároveň také ocenil práci celé Tereziánské iniciativy a jejích členů, kteří se i přes svůj vysoký věk setkávají s mladými lidmi a předávají jim své osobní svědectví o holocaustu. Podle velvyslance tím významně přispívají k usmíření. Za Tereziánskou iniciativu promluvil PhDr. Michal Stránský. Poděkoval německému velvyslanci za pozvání a předal mu knihu *Pevnost mého mládí*, v níž své vzpomínky na válečné období zachytila Jana Renée Friesová. Anglický překlad těchto vzpomínek zajistila členka představenstva Tereziánské iniciativy MUDr. Raja Žádníková.

Další knihu s názvem *Opožděné vzpomínky*, kterou napsala Evelina Meroová a která byla přeložena do němčiny, převzal pan velvyslanec přímo z rukou autorky.

Součástí setkání byl koncert, na němž vystoupila mnichovská zpěvačka Sandra Waltenbauerová a pianistka Aleksandra Borodulina. Zazněly například árie z oper Antonia Vivaldiho,

Charlese Gounoda či Antonína Dvořáka. Neformální část setkání pak byla příležitostí ke vzájemnému kontaktu mezi panem velvyslancem a přítomnými členy TI. Dr. Israng v rozhovorech zdůrazňoval, jak si váží spolupráce mezi německým velvyslanectvím a Tereziánskou iniciativou. Ve své funkci chce tuto spolupráci i nadále rozvíjet a navázat tak na aktivitu svého předchůdce.

Velvyslanec SRN při zahajovacím projevu

(Foto M. S.)

Velvyslanec SRN v rozhovoru s Michalem Stránským (Foto Z. F.)

**Sandra Waltenbauerová,
zpěvačka z Mnichova
(Foto M. S.)**

**Markus Klinger, vedoucí kulturního
odd. velvyslanectví, a Raja
Žádníková (Foto Z. F.)**

Věra Bezečná, Anna Lorencová a Felix Kolmer (Foto Z. F.)

**Helga Hošková, Jiří Hošek, Hana Hnátová, Lucie Salajková
a Eva Pokorná (Foto Z. F.)**

Evelina Merová (Foto Z. F.)

Sněm Tereziánské iniciativy se konal 9. dubna 2018

Michaela Vidláková, na sněmu fotografovala Zoja Franklová

Letošní sněm opět proběhl v hotelu DUO v Praze na Střížkově. Na sněmu bylo přítomno 62 členů TI a 22 hostů. Po zahájení následovaly tři zprávy, které jsou nutné a k nimž jsme vázáni stanovami. Zpráva předsednictva, zpráva hospodářky a zpráva revizní komise jsou otištěny v plném znění dále. Ke zprávám nebyly žádné připomínky a byly tedy přijaty jednomyslně.

Součástí zprávy hospodářky bylo i hlasování: Vzhledem k tomu, že finance uložené v bance, nepřinášejí prakticky žádný úrok, sněm TI na návrh výkonného výboru a předsednictva schválil zrušení podmínky využívání pouze úroků z dědictví „Toman“ tak, aby bylo možné v případě nutné potřeby používat i kmenové jmění, které je dosud uloženo na separátním účtu.

Sněm jednomyslně schválil používání finančních prostředků z dědictví „Toman“ k běžné potřebě.

Na podiu byla vystavena zvětšená fotografie Dagmar Lieblové (stejná, jako je i na titulní stránce tohoto čísla) a ve všech diskusních příspěvcích zaznělo politování nad smutnou skutečností, že nás navždy opustila Dagmar Lieblová, dlouholetá předsedkyně Tereziánské iniciativy.

V diskusi vystoupili:

Dita Šnajdrová: Přednesla pozdrav předsedy FŽO Petra Papouška, který současně projevil zájem, jako příslušník 3. generace, stát se členem TI. Dále uvedla, že zdravotní a sociální fondy CC pokračují, požádala členy, že vzhledem k zvýšené kontrolovanosti grantů, a tím i zvýšené administrativě, je nutno zasílat potvrzení o lécích dříve, ne až v posledních dnech čtvrtletí. Pravidla čerpání poskytnou sociální pracovníci všech židovských obcí ČR a ona sama je připravena po dobu konání shromáždění odpovídat i na individuální dotazy.

Tomáš Kraus: Pozdravil shromáždění za FŽO a připomněl, že sám je členem TI 2. generace.

Eliška Waageová: Vystoupila v zastoupení nemocné ředitelky Institutu TI s informací o činnosti Institutu, poděkovala členům TI za šíření informací o holocaustu a pozvala všechny, aby se zúčastnili veřejného čtení jmen 12. 4. od 14 hod. na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze.

Hans-Joachim Wolter: Poděkoval za opětovné pozvání na toto shromáždění, vyslovil hlubokou lítost nad úmrtím Dagmar Lieblové, která byla Dolnosaskému spolku přátel Terezína partnerem v jednání i dobrou kamarádkou jeho členů. Seznámil také se změnou ve vedení Spolku. Text byl přednesen v českém překladu Michaely Vidlákové. (Zde je třeba si vážit i daleké cesty, kterou jen kvůli návštěvě sněmu podnikl vlastním vozem až z Wittingen.)

Zuzana Pavlovská: Poděkovala všem pamětníkům, kteří se zúčastňují besed se školami, zmínila se o mnoha projektech, které středisko podniká, zdůraznila např. výstavu o Friedl Dicker-Brandejs v Praze, výstavu v Římě „Motýla jsem tu neviděl“ – kresby tereziánských dětí a připravovanou výstavu ohlasů na setkání s Dagmar Lieblovou, kterou chystají na říjen.

Darina Sedláčková, Živá paměť: upozornila na novou možnost přispívání na zdravotní potřeby z dalšího odškodňovacího fondu mimo CC ve výši až 100 EUR, nicméně byla z pléna požádána, aby vše podrobně uvedla písemně, aby bylo možno se v této nabídce orientovat, což přislíbila.

Michaela Vidláková: Pozvala účastníky sněmu na veřejné čtení jmen 12. 4. v 10.00 hod. v Pinkasově synagoze. V dalším sice ocenila finanční příspěvek, který dostává TI od ŽOP na svou činnost, postěžovala si však na – podle našeho názoru nesmyslné – vystěhování z 3. do 2. patra v Jáchymovské ulici. Kancelář TI se tím ocitla ve velice stísněné místnosti, kam se nevejde písemný materiál, který bude skladován v nevhodných a málo přístupných prostorách, místnost na schůze je v přízemí, tudíž pro každý potřebný otisk, každý telefonát, ale i návštěvu WC je nutno dojít do 2. patra, což všechno výrazně ztěžuje činnost.

Jan Munk, předseda ŽOP, na to odpověděl, že obec se snaží získat peníze pro další činnost, např. platy učitelů, sociální činnost apod., čemuž „za obět“ padly i prostory původně zamýšlené pro židovský Spolkový dům.

(Zapomněl však uvést, že investice do přestavby „zabavených“ místností spolknou velkou část výnosu prvních let, a i v dalších letech získaný čistý roční výnos po odečtu odpuštěného nájemného Na Bojišti lze odhadovat na částku sotva převyšující 100 tis. Kč – pozn. M. V.)

Karel Sedláček: Pozdravil účastníky jménem ICEJ a pozval všechny i s přáteli a známými na tradiční Pochod dobré vůle a na navazující kulturní akci Všichni jsme lidi ve Valdštejnské zahradě 22. 4. 2018. Dále poděkoval všem pamětníkům, kteří spolupracují na projektu Antisemitismus a holocaust, který, ač již bez podpory od MŠMT, stále probíhá a těší se zájmu škol.

Jan Roubínek, ředitel Památníku Terezín: pozdravil účastníky a uvedl přehled akcí, které PT pořádá, pozval na ty následující (květnová tryzna, zářijový *Kever avot*, výstavu „Hnědá kartonová složka“ ve spolupráci s izraelským Beit Terezin), poděkoval všem, kdo se podílejí na besedách se školami, zdůraznil trvalou dobrou spolupráci a poprosil všechny, kteří mají doma nějaké věcné či písemné památky z doby holocaustu, aby je přenechali Památníku Terezín, který si jich velice váží a uchovává je pro budoucnost.

Michal Stránský: Doplnil pozvání na květnovou tryznu o informaci, kdy a odkud odjíždí autobus a o nutnost se do autobusu přihlásit v kanceláři TI.

Magdalena Živná: Zdůraznila, jakého uznání se letos dostává tereziánským skladatelům, že koncert z jejich díla který bude uveden 15. 5. 2018 ve 20 hod. v Anežském klášteře, je zařazen do programu tak prestižního festivalu, jakým je Pražské jaro.

Pavel Hoffmann, člen TI v Německu: Vystoupil jménem dvou dalších organizací – Child Holocaust Survivor v Německu a za Alte Synagoge Petershagen, vedené Wolfgangem Battermannem, který se přičinil o vydání knížky Dagmar Lieblové v Německu. Vyslovil lítost nad úmrtím Dagmar Lieblové a vzpomněl i úmrtí Růženky Bresslerové v Izraeli.

Jiří Diamant, také zahraniční člen TI a jeden z tzv. Birkenau Boys sdělil, jak je dobré a jak si máme vážit toho, že v Česku je stále ještě pro židovskou populaci a židovské organizace dobrá bezpečnostní situace a uvedl, jak se tato situace v posledních letech zhoršila a stále zhoršuje i v kdysi tak velice demokratické zemi jakou bylo Holandsko. Stručně popsal, jaké následky se projevují s přívalem osob z jiných

kontinentů, jiných názorů, jiných kultur a jiných náboženství, právě nejvíce pro židovské obyvatele Holandska, že tam už lze těžko volně vystupovat s šířením zpráv o holocaustu nebo hovořit pozitivně o Izraeli.

Po diskusi a následném občerstvení a popovídání se známými se shromáždění postupně rozešlo.

Usnesení

Shromáždění členů Tereziánské iniciativy, konané dne 9. 4. 2018 přijímá následující usnesení:

- 1) Shromáždění s lítostí přijalo zprávu o úmrtí dlouholeté předsedkyně TI Dagmar Lieblové i dalších členů a uctilo jejich památku tichou vzpomínkou.**
- 2) Shromáždění vzalo na vědomí a souhlasí s přednesenými zprávami předsednictva, hospodářskou zprávou i závěry revizní komise bez dalších připomínek. Odhlasovalo jednomyslně i změnu, týkající se fondu z dědictví po Tomanových. V případě potřeby lze použít i kmenové jmění.**

Toto usnesení bylo na konci zasedání jednomyslně odhlasováno a přijato.

Text usnesení zapsala a přednesla Michaela Vidláková

Dita Šnajdrová

Tomáš Kraus

Eliška Waageová

H. J. Wolter a M. Vidláková

Zuzana Pavlovská

Darina Sedláčková

Michaela Vidláková

Jan Munk

Karel Sedláček

Jan Roubínek**Magdalena Živná****Pavel Hoffmann****Jiří Diamant**

Zpráva předsednictva Tereziánské iniciativy za rok 2017

Michal Stránský

Nejprve se s vámi musím podělit o zprávu z nejsmutnějších – totiž, že nás navždy opustila Dagmar Lieblová, naše předsedkyně, která zemřela po delší nemoci 22. března 2018, krátce před svými 89. narozeninami. Předsednictvo TI, a myslím, že podobně cítí i naši členové, jejího odchodu hluboce litují. Dagmar Lieblová byla po mnoho let srdcem i motorem naší organizace, mnohým také blízkou kamarádkou,

nositelkou několika významných ocenění, obdivovali jsme ji pro její aktivitu, pro neskutečné množství práce, kterou byla ve svém věku schopna zvládat. Nikdy si nestěžovala, že toho je na ni moc. Budeme na ni v úctě vzpomínat.

Sešli jsme se na dnešním sněmu, bohužel tedy bez naší předsedkyně, kterou proto na tomto místě jako místopředseda TI zastupuji. Samozřejmě, že jsme nikdo nemohli předpokládat, že nebude na dnešním sněmu přítomna, a tak jsem byl smutnými okolnostmi donucen tuto zprávu předsednictva sepsat s pomocí několika členek předsednictva, za což jim i z tohoto místa ještě jednou děkuji. Výroční zprávu jsme připravovali teprve v poslední době, neboť jsme dlouho doufali, že Dagmar Lieblová na sněm přece jen přijde.

Poslední sněm se na tomto – již tradičním místě – konal 20. dubna minulého roku. I letos děkujeme vedení hotelu, že nám poskytlo tuto místnost gratis. Snad si minulý sněm připomenete i tím, že to byl ten, na němž jsme vyslechli několik písniček v podání Pražské jidiš skupiny. Zvali jsme je i letos, ale všední den dopoledne je pro ně těžko překonatelná překážka. Byl to také sněm, na kterém jsme volili nové předsednictvo Tereziánské iniciativy.

Celý rok pracovalo předsednictvo v tomto složení:

Věra Baumová, Rudolf Černík, Zoja Franklová, Bohumila Havránková, Anna Hyndráková, Marta Jodasová,

Michal Stránský

Felix Kolmer, Dagmar Lieblová, Anna Lorencová, Tamara Pavlíčková, Michal Salomonovič, Zora Skořepová, Michal Stránský, Věra Štinglová, Michaela Vidláková a Raja Žádníková.

Pravidelně jsme se scházeli na schůzích, obvykle dvakrát za měsíc. Vždy jednou měsíčně výkonný výbor a jednou měsíčně předsednictvo. S výjimkou července a srpna. Desetkrát jsme se sešli na výkonném výboru, který je jakýmsi zredukovaným předsednictvem a desetkrát na předsednictvu. Na schůze, ať už předsednictva nebo i výkonného výboru, jsme si zvali hosty, kteří nám mají co říci, nebo s nimiž pravidelně spolupracujeme.

A tak naše schůze navštívili Leo Pavlát, ředitel Židovského muzea v Praze, se svými spolupracovníky Janou Šplíchalovou a Pavlou Neuner, Pavel Štingl, ředitel Památníku šoa v Bubnech, Tereza Štěpková, ředitelka Institutu Terežinské iniciativy, Eva Jelínková, ředitelka pečovatelské služby EZRA, Zlatica Zudová-Lešková, která nám vysvětlila záměr vybudování expozice židovského odboje v Pinkasově a Španělské synagoze, Jiří Polák, který představil projekt festivalu „Věčná naděje. Gustav Mahler a terežínští skladatelé“ (nultý ročník koncertů z děl židovských skladatelů vězněných v Terežíně proběhl v srpnu) a Zuzana Pavlovská, ředitelka Oddělení pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea.

Kolik nás je?

Dohromady máme celkem 360 členů.

K dnešnímu dni má TI v České republice 316 členů, z toho je 214 členů I. generace, 102 členů tzv. II. a III. generace. V zahraničí máme 44 členů, a to nejen v Evropě, ale i za „Velkou louží“ nebo dokonce u „Protinožců“. (V Evropě jde o 21 členů a v zámoří 23 členů.)

Bohužel nás od minulého sněmu do dnešního dne navždy opustila řada našich členů. Na tomto místě jmenuji jen několik z nich:

Začátkem dubna zemřel Pavel Werner, dlouholetý člen předsednictva, v Izraeli Petr Erben. V červnu nás navždy opustila Marta Kottová, v izraelském Givat Chaim paní Michal Efrat, rodačka z Moravské Třebové, v září Zuzana Růžičková, v listopadu Eva Štichová, dlouholetá členka předsednictva a členka naší redakční rady, a v Izraeli Ruth Bondyová. V březnu i Dagmar Lieblová, dlouholetá předsedkyně Terežinské iniciativy, s jejíž ztrátou se jen velmi těžce vyrovnáváme.

Prosím, uctěme památku všech, kteří nás navždy opustili, ve stoje minutou ticha.

Finanční podpora zájezdů školní mládeže do Terežína

Tak jako v minulých letech i v období od minulého sněmu do dnešního dne jsme finančně podporovali 59 zájezdů škol do Terežína. Finanční částka za rok 2017 činila 1 060 000 Kč a byla většinou hrazena z dotací. Této činnosti bychom se nemohli věnovat bez finančních pomoci od těchto organizací: Nadačního fondu obětem holocaustu (NFOH), Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), Židovské obce v Praze (ŽOP) a Claims Conference (CC). Všem z tohoto místa upřímně děkujeme.

Pokud jde o naše vlastní finanční zdroje. Vzhledem k tomu, že finance uložené v bance nepřinášejí prakticky žádný úrok, předsednictvo TI na návrh výkonného výboru schválilo zrušení podmínky využívání pouze úroků z dědictví „Toman“ tak, aby bylo možné v případě nutné potřeby používat i kmenové jmění, které je dosud uloženo na separátním účtu.

Besedy a přednášky našich členů se školní mládeží a zahraniční spolupráce:

Mnoho našich členů vyjíždí do zahraničí, většinou do Německa a Rakouska, ale nikoliv jenom tam. I do jiných zemí Evropy. Zúčastňují se různých besed, převážně na školách, na nichž se pokoušejí přiblížit mladým lidem hrůzy holocaustu a přispět tak k tomu, aby se nezapomnělo.

Také už mnoho let spolupracujeme s ICEJ, s Nadací Brücke-Most, další besedy organizuje „Živá paměť“. Zejména intenzivně spolupracujeme s Památníkem Terežín a s Oddělením pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea. Pevné kontakty máme i s Dolnosaským spolkem podporovatelů Terežína.

Naše akce v minulém období, které jsme pořádali nebo jichž jsme se zúčastnili:

V dubnu jsme byli účastníky tradičního Pochodu dobré vůle a následného setkání ve Valdštejnské zahradě, které se koná pod názvem Všichni jsme lidi – Kulturou proti antisemitismu. Pravidelně každý rok pořádá ICEJ a pravidelně každý rok se zúčastňujeme. Letošní ročník je plánován na neděli 22. dubna.

Ve 13 městech a obcích se uskutečnil už dvanáctý ročník připomínkové akce Institutu Terežinské iniciativy Jom ha-Šoa – Veřejného čtení jmen obětí holocaustu. Konalo se 24. dubna, v Praze na Náměstí Jiřího z Poděbrad. Akce se bude samozřejmě konat i letos – 12. dubna.

V květnu se ve vyzdobeném kinosále Muzea ghetta konalo slavnostní shromáždění k 70. výročí založení Památníku Terežín. Za Terežinskou iniciativu se zúčastnila Dagmar Lieblová.

Mnoho našich členů se sešlo v květnu na tradiční Terežinské tryzně, která se koná vždy třetí neděli v květnu. Na tuto akci vypravujeme pravidelně z Prahy autobus.

V červnu jsme se zúčastnili vyhlášení výsledků literární a výtvarné soutěže, kterou pořádá Památník Terežín. Tématem loňského ročníku byla otázka: Je minulost stále živá? Nejlepší studentské práce, ať už literární nebo výtvarné, zveřejňujeme také v našem časopise. I v minulém roce jsme věnovali na Cenu Ericha Poláka 6 tisíc korun.

V říjnu jsme položili květiny u pamětního kamene lodžských na Židovském hřbitově v Praze a u pamětní desky na zdi Parkhotelu, a také jsme bubnovali proti tichu mlčící většiny v Památníku ticha v Bubnech. V rámci připomenutí zahájení transportů 16. října jsme také byli na divadelním představení hudebně dramatické skladby E. F. Buriana – Vojna. Také na nádraží v Bubnech.

Několik našich členek bylo pozváno na recepci u příležitosti opětovného sjednocení Německa v říjnu v prostorách velvyslanectví v Praze.

V prosinci pořádal Institut Tereziánské iniciativy Den otevřeně *Jáchymky*, který by se asi těžko uskutečnil bez naší účasti.

V lednu letošního roku se konala tryzna v Tereziánské v rámci Dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti.

Tryzna se tradičně konala i v Senátu Parlamentu České republiky. Hosty setkání byli především členové Tereziánské iniciativy.

V březnu byli členové TI pozváni velvyslancem SRN na přátelské setkání do prostor na velvyslanectví.

Časopis

Redakce časopisu se schází před každým vydáním. Všechny naše činnosti nebo akce, jichž se účastníme, jsou popsány na stránkách časopisu. Ten slouží nejen všem našim členům, aby se v průběhu roku seznámili s prací Tereziánské iniciativy,

ale zároveň jde o jakousi kroniku dění, které se nás týká. Snažíme se objevovat informace, které by mohly naše čtenáře zajímat. V uplynulém období jsme v 5 vydáních *potiskli* 116 stran.

Při této příležitosti vyzývám všechny přítomné: Pište do našeho časopisu, seznamujte nás s pozoruhodnými událostmi, jichž jste byli svědky, seznamte nás se vším, co prožíváte. Bez pilných dopisovatelů se těžko obejdeme!

Stěhování

V rámci změn a omezení prostor pro původně tzv. Spolkový dům židovských organizací v Jáchymově ulici č. 3 jsme byli nuceni i my se přestěhovat. Stěhování se uskutečnilo 21. března, a tak od tohoto data je naše kancelář ve druhém patře Jáchymovy 3. Telefon zůstává stejný.

Děkuji vám všem za pozornost a předávám mikrofon naší hospodářce Tamaře Pavlíčkové.

Zpráva o hospodaření TI

Tamara Pavlíčková, hospodářka

Předkládám vám informaci o hospodaření TI za rok 2017.

Na naši hlavní činnost, tj. podporu zájezdů českých studentů a žáků do Památníku Tereziánské, se nám v roce 2017 podařilo získat grant od Ministerstva školství, od Nadačního fondu obětem holocaustu a dotaci od Claims Conference. Od Claims Conference to bylo naposledy a také darovaná částka byla podstatně nižší než v minulých letech.

Náklady na dopravu zájezdů českých škol do Památníku Tereziánské činily v minulém roce 1 milion 60 tisíc Kč, je potěšující, že o zájezdy škol do Tereziánské je stále velký zájem a věříme, že tomu odpovídá i adekvátní výuka žáků!

Běžné náklady Tereziánské iniciativy činily 932 tisíc Kč – tyto náklady byly nepříznivě ovlivněny kurzovými ztrátami, které v roce 2017 dosáhly téměř 200 tisíc Kč.

Celkové náklady za r. 2017 činily 1 milion 993 tisíc Kč.

Celkové výnosy v roce 2017 činily 1 milion 295 tisíc Kč, z toho:

Dotace MŠMT	500 tis. Kč
Dotace na vzdělání NFOH	550 tis. Kč
Dotace na vzdělání CC	63 tis. Kč
Přijaté příspěvky	125 tis. Kč
Ostatní výnosy	57 tis. Kč

Rok 2017 skončil tedy **ztrátou 698 tisíc Kč**.

Celkový přehled o hospodářském výsledku TI za rok 2017 uvádí následující tabulka:

Tamara Pavlíčková

Název položky	Skutečnost (Kč)
Bankovní úroky a kurzové zisky	35 122
Dividendy	21 520
Přijaté příspěvky	125 637
Provozní dotace	1 112 685
CELKEM VÝNOSY	1 294 964
Spotřebované nákupy a služby	453 639
Osobní náklady	246 382
Doprava školy	1 060 606
Dary	28 137
Kurzové ztráty, bankovní poplatky	203 868
CELKEM NÁKLADY	1 992 632
Hospodářský výsledek - ztráta	-697 668

Zpráva revizní komise Terezínské iniciativy za rok 2017

Kateřina Bíglová, zprávu přednesla Olga Kolárová

Olga Kolárová

V návaznosti na činnost Terezínské iniciativy postupovala revizní komise obdobně jako v předcházejícím roce. Granty nadále spravuje jako v předcházejícím roce koordinátorka FŽO paní Dita Šnajdrová.

Pouze grant na vzdělání je spravován Terezínskou iniciativou, jeho čerpání bylo průběžně kontrolováno.

Hospodářka, paní Tamara Pavlíčková, je v kontaktu s Ing. Taťanou Zoubkovou.

Na základě jejich spolupráce lze konstatovat, že výchozí i konečná čísla účetnictví jsou v naprosté shodě, tedy zcela v pořádku.

Poslední zevrubnou kontrolou revizní komise bylo shledáno, že záznamy pokladní knihy odpovídají předloženým dokladům, hotovost odpovídá údajům v peněžním deníku. Dokumentace grantu Claims Conference byla také zkontrolována. Dále jsme kontrolou vyúčtování, přehledu faktur a dokumentace zjistili, že školám bylo řádně propláceno pouze to, na co mají nárok. Zkontrolována byla také dokumentace dle sestavy: Pohyby na účtech Terezínské iniciativy od 1. 1. do 31. 12. 2017.

Veškeré údaje byly shledány v pořádku, dokumentace je Martou Jodasovou řádně evidovaná a přehledně vedená. V roce 2017 byli v revizní komisi tři lidé, což shledáváme dostačujícím.

Kontrolovány byly veškeré předložené dokumenty a výpisy v kanceláři Terezínské iniciativy, kde jsou k dispozici všechny potřebné doklady.

Děkuji kolegyním revizní komise za celoroční spolupráci a členkám a členům Terezínské iniciativy přeji, aby Terezínská iniciativa pokračovala v dlouhodobě vytvářené tradici.

Jom ha-Šoa v Pinkasově synagoze

Projev Michaely Vidlákové

Tato krásná budova, v níž se nacházíme, téměř po čtyři století zažívala s pražskou židovskou obcí těžké i lepší chvíle, slyšala ve svých prostorách modlitby, prosby i důkvy, aby se v minulém století stala svědkem a pamětníkem toho nejhoršího, co náš lid v této zemi potkalo, svědkem povraždění téměř 80 000 židovských žen, mužů i dětí.

Proto dnes stojíme v místech, kde jména vepsaná na zdech nahrazují jejich hroby, aby nezůstali jen bezjmenným davem mrtvých stínů. Proto dnes čteme jejich jména jako vzpomínku, že byli, že tu žili, měli své drahé, blízké, své touhy, přání a naděje. Tolik zbytečně zmařených životů! Co všechno mohli dokázat, být prospěšní, kolik učitelů, myslitelů, umělců, vědců a vynálezců bylo mezi nimi! A kolik hodnotných lidí, myslitelů, umělců, vědců a vynálezců se nikdy nenarodí, protože byly povražděny děti, které nemohly

dospět, nemohly založit rodinu, mít své děti a vnuky, celé budoucí generace tím byly zprovozeny ze světa.

Tváří v tvář této hrůze, při vzpomínce na všechny své přátele, příbuzné, kamarády, s nimiž jsem se v Terezíně loučila sice se smutkem z rozloučení, ale s nadějí, že se po válce zase sejdem, se musím vždy znovu ptát na to, na co se asi ptá každý z nás, kdo přežil šoa: Proč jsem přežila já a jiní ne?

I naše rodina zažila deportaci do Terezína. Už jsem nebyla u rodičů, šestileté dítě pojednou v úplně jiném světě, ohraničeném vysokými zdmi, světě strádání, strachu. Co nás zachránilo? Byl to celý řetězec štěstí, náhod, tátovy zručnosti i prozíravosti, obětavá péče vychovatele v dětském domově, kamarádství dětí, které spolu žily na stejné lodi zmítané bouřemi Terezína, neméně obětavá péče bezmocných lékařů a sestřiček, když jsem blouznila v tyfových horečkách, léčena jen studenými obklady

a dietou. A přece jsem se vrátila – jako jedno z nemnoha dětí a dokonce s oběma rodiči. Až po válce jsme se dozvídali o všech těch zřudnostech – o tom, že nikdo z těch, s nimiž jsem se loučila, se už nevrátí. I jména mých babiček, dědečka, strýčka a dalších blízkých jsou zde mezi těmi tisíci jmény.

A přece je dnešní den spojen i se vzpomínkou plnou hrdosti: hrdosti na ty, kteří právě v tento den před 75 lety, vyzbrojeni jen několika stříelnými zbraněmi a svou odvahou, povstali ve varšavském ghettu proti po zuby vyzbrojenému nepříteli s obrněnými vozy a plamenomety a v troskách vypálených domů, sklepích a kanálech po celý měsíc vydrželi vzdorovat mnohanásobně přesile.

Povstali v okamžiku, kdy si uvědomili, že ghetto má být zlikvidováno, a umožnili snad aspoň některým uprchnout a zachránit se – nebo dál bojovat v ilegality. O nich je ta známá píseň:

*Neříkej, že jdeš cestou poslední,
když těžké nebe skrývá modro dní,
vždyť ještě přijde chvíle našich snů
a naše kroky zaduní: Jsme tu!*

*Od země palem po severský mráz
jsme tu a je v nás bolest, žal je v nás,
však z půdy, jež se naší krví tmí,
své plody vydá naše hrdinství.*

Právě statečnost těchto bojovníků ghetta, z nichž většina padla se zbraní v ruce, vedla Stát Izrael k tomu, aby dnešní den vyhlásil pamětním dnem Jom ha-Šoa.

Až budete číst jména, nečtěte je jen mechanicky, pomyslete na každého

z nich, představte si tvář muže nebo ženy, dítěte nebo starého člověka, pomyslete na krutou smrt, kterou mu připravila fanatická nenávisť, a slibte si, že něco takového už nikdy nedopustíte. Jen tak má to čtení opravdový smysl.

Veřejné čtení jmen obětí holocaustu – Jom ha-Šoa 2018

Eliška Waageová, foto Michal Stránský

V 16 městech a obcích České republiky se ve čtvrtek 12. dubna 2018 konal 13. ročník připomínkové akce Veřejné čtení jmen obětí holocaustu – Jom ha-Šoa. Vedle již tradičních měst, jakými jsou Praha, Brno, Olomouc, Liberec, Sušice, Kolín, Kutná Hora, Plzeň, Havlíčkův Brod, Ústí nad Labem a Klatovy, se letos ke čtení nově připojily Horažďovice, Lipník nad Bečvou, Mělník, Sedlčany a Ústí nad Orlicí.

„Jádrem akce je maraton čtení jmen jednotlivých žen, mužů a dětí, kteří byli kvůli svému přisouzenému židovskému nebo romskému původu pronásledováni, perzekvováni a zavražděni během druhé světové války. Cílem akce je přizvat všechny obyvatele České republiky k aktivnímu uctění památky obětí holocaustu,“ vysvětluje Tereza Štěpková, ředitelka Institutu Tereziánské iniciativy. Institut Tereziánské iniciativy zajišťuje čtení v Praze a koordinuje akci na celorepublikové úrovni.

V Praze čtení proběhlo již potřetí na náměstí Jiřího z Poděbrad. Čtení zahájila Tereza Štěpková, která v úvodním slovu věnovala letošní ročník památce nedávno zesnulé Dagmar Lieblové. Mezi prvními četli jména obětí holocaustu velvyslanci Státu Izrael, Německa, Rakouska i Spojených států. Čtení se zúčastnila řada studentů i široké veřejnosti. Mezi všemi nechyběli ani členové Tereziánské iniciativy. I díky příznivému počasí a tomu, že se veřejné čtení stalo již tradiční a zavedenou akcí, jsme jména obětí četli nepřetržitě celé tři hodiny.

„Moc vám děkujeme, že jste přišli a připojíte se k nám ve čtení!“ říkali jsme lidem, kteří přišli na náměstí Jiřího z Poděbrad. „Děkujeme, že to děláte!“ slyšeli jsme od mnohých z nich.

Na realizaci celého veřejného čtení se nepodílel pouze Institut Tereziánské iniciativy, ale i řada regionálních partnerů,

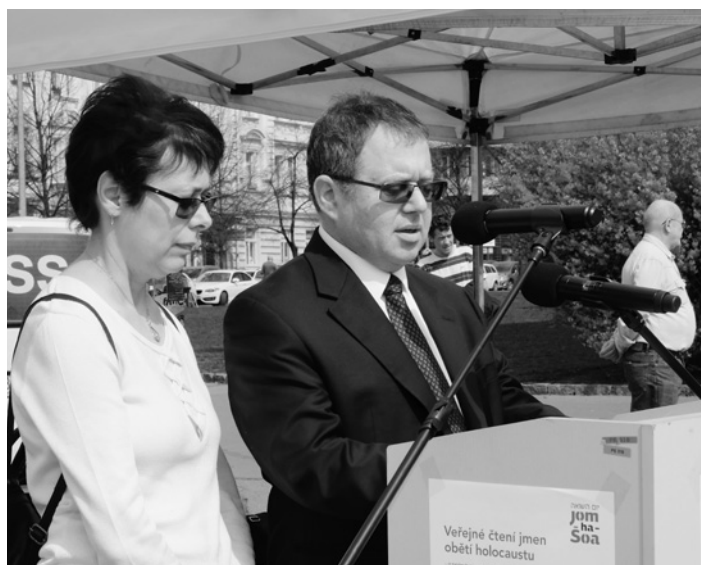
Stephen King, velvyslanec USA

Katrin Bock, Dr. Christoph Israng, velvyslanec SRN, a Tereza Štěpková

Dr. Alexander Grubmayr, velvyslanec Rakouska

Daniel Meron, velvyslanec Státu Izrael s manželkou

bez kterých by se nepodařilo úspěšně realizovat čtení i v dalších 15 městech.

V Brně se na akci podílela Kristina Kohoutová a Dušan Slačka z Muzea romské kultury, Kateřina Suchánková z brněnské pobočky Oddělení pro vzdělávání a kulturu Židovského muzea v Praze a Jitka Králová z Židovské obce Brno, v Havlíčkově Brodě Alena Jindrová z Muzea Vysočiny Havlíčkův Brod, v Horažďovicích Barbora Freund z Městského muzea Horažďovice, v Klatovech František Škúrek ze spolku Synagoga Klatovy, v Kolíně Šárka Hrubá z Městského úřadu Kolín, Marie Smutná za Institut Terezínské iniciativy a Miroslava Jouzová z Městské knihovny Kolín, v Kutné Hoře Jitka Dušková z Městské knihovny Kutná Hora, v Liberci Jaromír Janus z Židovské obce Liberec, v Lipníku nad Bečvou Marie Šuláková z Kulturního domu Echo – Středisko volného času, v Mělníku Jana Černá, v Olomouci Petr Papoušek z Židovské obce Olomouc, v Plzni Kristína Svátková z Magistrátu města Plzně a Monika Stehlíková, v Sedlčanech

Sláva Bloch, v Sušici Michal Chmelenský ze Západočeského muzea v Plzni a spolek Kulturní rašelina, v Ústí nad Labem Jindřiška Waňková ze ZŠ Trmice a Veřejný sál Hrančičář a v Ústí nad Orlicí Jana Kalousková z Městské knihovny Ústí nad Orlicí.

Poděkování též patří Janě Dolanské za grafické zpracování propagačních a informačních materiálů, zvukaři Alešovi Povrovi a všem, kdo se podíleli na technickém zajištění akce, Nadačnímu fondu obětím holocaustu za podporu a všem, kteří se letošního čtení zúčastnili.

Odhodlání, statečnost a vytrvalost hrdinů povstání varšavského ghetta i pamětníků, kteří po dvacet let šířili svoje svědectví a prosazovali téma holocaustu do škol a širokého povědomí lidí, ať je pro nás všechny i nadále inspirací pro spolupráci na dalších ročnících.

Příští Den holocaustu – Jom ha-Šoa připadá na čtvrtek 2. května 2019.

HANA TRÁVOVÁ, TAK TROCHU VČELÍ KRÁLOVNA

Hano, řekni nám, jaké je tvé rodinné zázemí.

Rodina mého otce pocházela z Plzně, babička byla nejstarší z deseti dětí a můj tatínek nejstarší ze šesti dětí. Tři z tatínkových sourozenců a babička zahynuli za války, dědeček už naštěstí nežil. Dvěma dalším se podařilo emigrovat, jeden žil ve smíšeném manželství. Rodina mé maminky žila na Šumavě v Železné Rudě. Maminka byla nejstarší z pěti dětí, její sourozenci stačili emigrovat, babička po roce 1938 žila u nás, zahynula 1942. Dnes je chalupa na Šumavě jediný domov, který, mé dcery a já, máme. A to je náš střed světa.

Narodila jsem se v roce 1925 v pohraničí – v Boru u Tachova, můj bratr v roce 1931. Oba moji rodiče byli nejstarší z dětí, takže začali brzy vydělávat. Na tatínka se složila rodina a on se ve čtrnácti letech vyučil v konfekci. Můj tatínek byl hodný a veselý člověk, byl, jak se říká, pro každou špatnost, ale do obchodu moc nebyl. Potom co dvakrát zkrachoval, zaměstnal ho mladší bratr, který byl dobrý obchodník. Tatínek pak pracoval ve velkoobchodě s dřívím a šťastně měřil dřevo a chodil spokojeně po lese.

Hana Trávovalá – foto Michal Stránský

Rozhovor s Hanou Trávovalou zaznamenal Michal Stránský

Maminka byla cizojazyčná korespondentka – měla obchodní školu. Pracovala v Karlových Varech. Po svatbě zůstala doma a ona byla ten člověk, od něhož jsme s bratrem získali potřebu se něco dozvědět, rozhlédnout se po světě a neseďet doma jako pecka.

V roce 1932 nebo 1933 jsme se (kvůli Henleinovi) stěhovali z pohraničí do Prahy. S bratrem jsme chodili do školy v Břevnově, kde jsme bydleli. Chodili jsme společně až do mé páté třídy, pak jsem chodila na gymnázium ve Velvarské ulici, což je blízko „kulaťáku“. Do školy jsem chodila pěšky, tramvajenka tehdy stála 30 korun, a to bylo hodně. A tak jsem se vytrénovala v chůzi, od malička jsem tíhla ke sportu a měla potřebu a touhu se hýbat. Od 11–12 let jsem závodně sportovala.

Jakému sportu ses věnovala?

Hrála jsem házenou. K tomu mě přivedla spolužačka z gymnázia. Měli jsme výbornou tělocvikářku – paní Kněnickou – a ta nás, všechny, které jsme se uměly hýbat, vozila na lyžařské závody a na atletiku. Říkám to proto, že to do značné míry předurčilo mou budoucí profesi.

Takhle to tedy bylo až do roku 1940, kdy nás vyhodili ze školy a z bytu a sestěhovali do malých bytů. Bydleli jsme dva roky na Starém Městě spolu s oběma babičkami, protože jedna babička byla z pohraničí a druhá žila se synem, který však šel brzy do transportu. V té době se na Židovské obci začaly pořádat přeškolovací kurzy. Aby se židé naučili práci vhodnější pro praktický život. Moje maminka navštěvovala kurz pro pedikúru a manikúru,

jako by to zrovna bylo pro příští život, který nás čekal, tak důležité. Fredy Hirsch uspořádal kurz pro tělocvikáře a to bylo pro mne velmi vhodné. A tak jsem s Fredym prožila nějakou dobu v kurzu pro tělocvikáře, pedagogickou praxi jsme měli každé odpoledne na Hagiboru, kde jsme cvičili s mladšími dětmi, než jsme všichni skončili v transportech. Ale i potom v Terezíně jsem mu byla na blízku. Pracovala jsem v Jugendfürsorge, starali jsme se o sportovní činnost dětí nejen z dětských domovů, ale i s jinými.

Kde jste v Terezíně bydleli?

Bydlela jsem s maminkou v Drážďanských kasárnách, tatínek v Sudetských. Bratr Béd'a byl v dětském domově.

Dlouho se nám dařilo unikát transportům. Myslím, že to bylo proto, že jedna mamincina sestřenice pracovala ve vedení Terezína. A pokud to šlo, držela nad námi ochrannou ruku. A navíc pracovala maminka v Glimmeru, což byla chráněná válečná výroba. Navíc se později maminka přihlásila na práci v tyfovém oddělení, i když nebyla zdravotnice.

Maminka však nebyla pořád chráněna? Rodiče přeci odešli do transportu?

Oba odešli, tatínek měl tuberu, byl podvyživený a určitě práce neschopný. Přesto odešel s druhým pracovním transportem 29. září 1944. Maminka s mým bratrem šli posledním transportem jako záloha 28. října 1944. A mne, ač jsem prosila na kolenou, do transportu nevzali. A tak jsem v Terezíně zůstala.

Hlásila ses dobrovolně, abys mohla jít s maminkou?

Ano, jako i řada jiných děvčat. Pátrala jsem později, proč mě nevzali. Asi museli v Terezíně zůstat nějakí práce schopní, to byl jistě jeden z důvodů. V té době jsem stavěla tyfové baráky, dělala jsem tesařinu, tedy těžkou a odbornou práci.

Tak to byla svým způsobem velká životní „klíka“.

Musím říct, že jsem to hodně dlouho za životní „klíku“ nepovažovala.

Po válce ses vrátila a co bylo dál?

Vrátila jsem se a nikdo mě nečekal. Neměla jsem kde bydlet, ostatně jako mnoho dalších. Jediní, kteří mě přivítali s otevřenou náručí, byli členové sportovního oddílu, za nějž jsem hrála házenou. A ti mi řekli, jak se dáš dohromady, jsi zase v družstvu.

Potom jsem tedy udělala maturitu, a musím říct, že nám leccos odpustili. Zapsala jsem se na vysokou školu, na učitelský obor tělesná výchova a dějepis, později i zeměpis. Vdala jsem se, ukončila jsem školu už s jedním dítětem, a tak tedy začal můj civilní a normální život.

Manžel nebyl židovského původu, přestože toho o židovství věděl asi víc než já. Měl klasické vzdělání a latina a řečtina mu nebyly cizí. Byl také tělocvikář, studoval i češtinu a učil na Vysoké škole chemické. Jeho urna je uložena na židovském hřbitově v Plzni, kde je také náš jediný rodinný hrob.

Kde jsi učila, na jaké škole?

Učila jsem 38 let převážně na Divadelní fakultě Akademie múzických umění. Místo působení jsme si nevybírali, to nám ministerstvo určilo. Zažívala jsem však díky tomu nesmírně bohatý život kolem divadla, filmu a výtvarného umění. Do dneška mě to obohacuje a do dneška mám s některými studenty kontakt.

Foto z roku 1946

Ve zdejší škole prožil
šťastná léta dětství

Béďa Zentner

11.6.1931 - 28.10.1944
Chotěšov Osvětím

Břevnov
škola Jana Ámose Komenského

H. T.: „Ve škole, kam chodil bratr, jsem nechala vyrobit pamětní desku.“

Kolik máš dětí a vnoučat?

Mám báječnou rodinu, tři dcery, osm vnoučat a pět pravnoučat. Dcery sice nejsou členky Židovské obce, ale jsou vychovány v duchu židovských tradic. Všechny se mnou postupně navštívily Izrael, kam jsem začala jezdit od roku 1990. Zjistila jsem, že tam žije matčina vzdálená příbuzná, a to byla pro moje děti babička. Jezdila jsem tam každé dva roky. A dá se říct, že Izrael je nejen má země, ale také země mých dětí.

Dnes žiju vlastně docela spokojený život. Problém mi dělá jen můj zdravotní stav, jsem upoutána k domovu a ke kyslíku, ale když sedím v křesle, cítím se fajn.

Jsem taková včelí královna obklopená milovanou a milující rodinou.

Nadání je touha

Michaela Vidláková

Rakouské kulturní středisko v Praze uspořádalo ve spolupráci s Židovským muzeem výstavu Nadání je touha (18. 1. – 13. 4.). Je věnována životu a výtvarné i pedagogické činnosti Friedl Dicker-Brandeisové. Nejvíce je známá jak člověk, který obětavě vyučoval terezínské děti malovat a kreslit, často je tato její činnost vykládána tak, že šlo jen o její snahu odvést tam mysl dětí od obtíží života v táboře za pomoci umění – něčím co dnes nazýváme arteterapií.

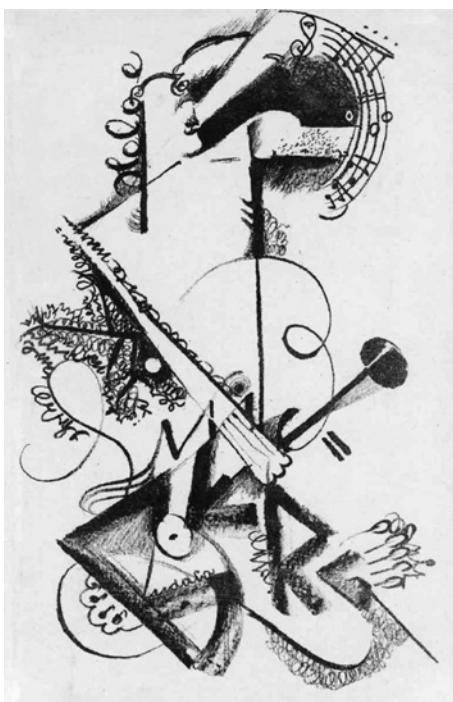
Výstava ale ukazuje poněkud jiný, mnohem obsáhlejší pohled na tuto umělkyni a pedagožku. Je až neuvěřitelné, co vše dokázala vměstnat do svého života. Friedl Dicker-Brandeis je jednou z nejvšestrannějších představitelk meziválečné střeoevropské avantgardy. Na jedné straně byla sice tvůrčí malířkou, ale kromě vlastní tvorby se věnovala i hledání moderních cest v pedagogickém přístupu k výuce. To, co dělala v Terezíně, bylo přirozené vyústění této její pedagogické činnosti.

Friederike Dicker se narodila ve Vídni v r. 1898. Její otec Simon Dicker pocházel z Užhorodu a pracoval jako prodavač v papírnictví. Matka Karolina, roz. Fantová, pocházela z Prahy a měla tu i sestru Adélu. Matka však zemřela, když byly Friedl čtyři roky, otec se o ni delší dobu staral sám, později se jeho druhou manželkou stala Charlotta, roz. Schönová.

Od časného mládí směřovala Friedl k výtvarnému umění: nejprve začala s fotografií a reprodukcemi technikami na vídeňské Umprum, později na textilní škole, k progresivní pedagogice ji přivedl její učitel Franz Cizek. Současně pracovala pro divadlo, dokonce i psala a podílela se na výpravě scén. Poté následovala soukromá umělecká škola Johanne-se Ittena, který výrazně ovlivnil její výtvarný projev i život natolik, že jej následovala i do výmarského Bauhausu, kde se velmi intenzivně

Friedl, začátkem 20. let min. stol., foto: Lily Hildebrandt, Bauhaus-Archiv

Plakát pro 8. večer Bauhausu, autor F. D., Bauhaus-Archiv Berlin

učila od známých moderních malířů (Gropius, Feininger, Kandinsky, Klee) a neméně intenzivně pracovala (např. knihvazačství, návrhy

loutek, divadlo) a také tam spolu s arch. Fr. Singerem, Naumem Slutzkym a Fr. Skalou vedli samostatné studio (návrhy a výroba uměleckých šperků, hraček, textilií, knihvazačství, scénografie). Pobývala střídaně v Berlíně, Kolíně, Vídni, Drážďanech a v Lipsku. V r. 1926 se usadila opět ve Vídni, kde spolu se Singerem provozovali vlastní ateliér (mj. návrhy moderního, elegantního a přitom praktického nábytku a bytového zařízení). Začala také působit jako pedagog – chtěla učit dospělé, jak chápat a vyučovat děti, proto ale nejprve začala sama s dětmi pracovat, aby i ona lépe pochopila dětskou osobnost a rozpoznala jejich umělecké schopnosti a aby našla postupy, jak je správně vést k tvorbě, aniž by je přitom dospělý zbavoval tvůrčí svobody. Zde tedy tkví kořeny jejího pozdějšího působení v Terezíně.

V této době, začátkem 30. let, se tam Friedl začala angažovat i v politice, spolupracovala s Komunistickou stranou (KPÖ), vyrobila pro ni volební plakát ve stylu koláže – v duchu svého kamaráda Johna Heartfielda – doprovázený verši:

So sieht sie aus, mein Kind, diese Welt,
da wirst du hineingeboren,
da gibt es welche zum scheeren bestellt
und welche, die werden geschoren.
So sieht es aus, mein Kind, in der Welt,
in unserem und andern Ländern –
und wenn dir, mein Kind, diese Welt
nicht gefällt,
dann musst du sie eben ändern.

(Takhle to ve světě chodí, mé dítě,
sem jsi bylo zrozeno,
jsou tady jedni, kteří mohou stříhat,
a jiní, kteří jsou stříháni.
Takhle vypadá náš svět, mé dítě,
v naší i v jiných zemích –
a jestli, mé dítě, se ti tento svět nelíbí,
tak jej musíš prostě změnit.)

Po r. 1933 přešla KPÖ do ilegality. Když se u Friedl v dílně při razii našly falšované papíry, byla za svou ilegální činnost i zatčena a uvězněna. Po propuštění emigrovala do Prahy, kde měla tetu Adélu, za jejíhož nejmladšího syna Paula Brandeise se

r. 1936 provdala, čímž získala české občanství. Zde byla její velkou přítelkyní Annie Reich, psychoanalytička, která jí pomáhala zvládat problémy pomocí arteterapie. Tak pochopila i tento význam umění. I v Praze pokračovala v komunistické činnosti. Odmítla možnost vystěhování do Palestiny a počínajícímu pronásledování Židů se snažili s manželem vyhnout odstěhováním do Hronova, kde Paul Brandeis pracoval jako účetní v textilní továrně rodiny Spieglerů. Friedl si kromě své malířské tvorby vydělávala textilním návrhářstvím a také návrhy zařízení interiérů. Pronásledování ovšem stejně neunikli, manžel byl z práce propuštěn a v prosinci r. 1942 byli oba deportováni do Terezína. V Hronově bydleli v pronajaté místnosti na jednom statku a Friedl tam u majitele zanechala celý archiv svých obrazů, ten ale celé její dílo až na dva obrazy zničil.

V Terezíně jí zahynul otec, teta Adéla a její druhý syn s manželkou byli deportováni do likvidačních táborů (Baranoviči, Izbica).

Paul Brandeis byl v Terezíně zařazen do tesařské dílny, Friedl nejprve do technické dílny mezi výtvarníky, kde byli i další známí terezínští malíři a grafici, později se ale stala vychovatelkou v dívčím domově. Vyučovala kreslení a dětské kresby pečlivě sbírala. Za podstatné ve výuce viděla naučit děti technice, naučit je pozorovat, ale vše ostatní, volbu objektů a jejich zobrazení ponechat jejich svobodné fantazii. V červenci 1943 měla v Terezíně přednášku pro učitele nazvanou „Dětská kresba“ (kompletní rukopis přednášky se zachoval) a zamýšlela napsat po válce větší studii o využití kreslení pro arteterapii u dětí. V téže době uspořádala také výstavu dětských kreseb ve sklepě domova, zúčastnila se spolu s dětmi přípravy scény a kostýmů pro představení „Broučků“ (nastudování: Vava Schönová). Ani v Terezíně nezapomínala na funkcionalismus v interiéru: s pomocí manžela – tesaře dokázala drobnými úpravami dívčí ubikace zútlunít i tento nevlídný, přeplněný prostor.

Když byl na podzim 1944 Paul Brandeis zařazen do mužského transportu, který, jak tvrdili nacisté, měl údajně odjet postavit nový tábor, Friedl chtěla následovat svého muže, a proto se dobrovolně přihlásila do příštího transportu, který, jak bylo tvrzeno, se v onom táboře setká s odvezenými muži. 8. 10. 1944 transport dorazil do Osvětimi – a Friedl skončila v plynové komoře. Před odjezdem zanechala kufr s nashromážděnými čtyřmi a půl tisíci dětskými kresbami u Willyho Groaga, jednoho z vychovatelů, který je ukryl na půdě a po

válce pak odevzdal pražské židovské obci.

Friedl měla šanci v Terezíně přežít. Zahynula jen proto, že se do jinak vždy obávaného transportu „do Polska“ dobrovolně přihlásila. Je krutou ironií, že Paul Brandeis přežil a vrátil se do Prahy. Zemřel roku 1971.

Je velká škoda, že tato vynikající výstava není součástí trvalých expozic v Památníku Terezín. Osobnost Friedl Dicker Brandeis by si to skutečně zasloužila!

Hořké srovnání

Michaela Vidláková

Jezdím na týden kolem 27. ledna, na Den památky obětí holocaustu, do německého Siegenu na besedy ve školách. Proč právě do Siegenu? Toto pozvání má už asi dvacetiletou tradici. Začalo to takhle: na pražském Novém židovském hřbitově byl tehdy vedoucím Ing. Artur Radvanský. Hřbitov s Kavkovým hrobem přijela jednoho dne navštívit společná skupina mladých Izraelců a Němců vedená právě učitelem ze Siegenu. Mladí si na Arturově předloktí všimli vytetovaného čísla, a tak se ho začali ptát – a on vyprávěl. A že jeho prvním ze šesti lágřů byl Buchenwald. Učitel na to, že taky od nich ze Siegenu, byl jeden významný buchenwaldský vězeň, který působil ve vězeňské nemocnici. A Artur jen vyjekl: „A nebyl to Walter Krämer?“ – Učitel překvapeně přitakal. Artur vysvětlil, že právě ten mu v Buchenwaldu nejspíš zachránil život. Aby se toto vzácné autentické svědectví o statečném a obětavém člověku ze Siegenu dozvěděli i další siegenští obyvatelé, hlavně žáci a studenti, začali Artura opakovaně zvat do Siegenu. Jelikož jsme na tyto pamětnické cesty jezdili společně, jezdila jsem do Siegenu s ním. A proto tam jezdím nadále, teď už bohužel bez Artura.

Byla jsem tam tedy i letos. Vše probíhalo výborně, bydlela jsem jako vždy v rodině onoho tehdejšího učitele, dnes už penzisty a člena Společnosti pro křesťansko-židovskou spolupráci, která tento pobyt organizačně i finančně zajišťuje. Organizace dopravy fungovala bezvadně, posluchači byli dobře připravení, padalo hodně otázek, na pátek odpoledne (před víkendem a ještě ve zkouškovém období!) mě pozvali i studenti siegenské univerzity a museli nosit další a další židle, jaký tam byl o besedu zájem, potkali jsme se se starými známými, o hladu mě taky nenechali. O mém vystoupení ve školách napsaly čtyři noviny a asi třímínutový šot o tom vysílala v předvečer pamětního dne i krajská televize.

A přece měl tento pobyt jeden silně trapný moment: Byla jsem pozvána na besedu se studenty maturitní třídy krajské odborné školy, kde besedu pořádal muž, ve Společnosti známý svým protiválečným a humanistickým postojem. Uvítal tuto besedu jako vhodný úvod, protože se chystal v rámci výročí s tou třídou odpoledne ještě navštívit výstavu v místním Aktivním muzeu o osudech židovské populace v oblasti Siegenu. I osobně byl velmi přívětivý, pozorný. Sám se velmi intenzivně angažoval ve spolku *Der Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge*, spolku, který vyhledává neznámé vojenské hroby a snaží se mrtvé identifikovat a dát padlým ►

vojákům důstojný hrob se jménem. Tohle bych taky dovedla pochopit. (I když – němečtí vojáci přece v těch zemích neměli co pohledávat!? Víím, na frontu museli, ať chtěli nebo ne. Ale kolik Němců bylo pro Hitlera a jeho politiku?) Dobře. S tímto člověkem jsme tedy byli domluveni, že bude mít krátký proslov, stručně mne představí a přivítá a pak mi předá slovo.

Jenže! Ten jeho proslov! Nehovořil o Pamětním dnu obětí holocaustu. Hovořil o svém spolku. O tom jak vyhledávají hroby dvou milionů padlých německých vojáků, které jsou rozesety v desítkách zemí, jak ubozí mrtví leží neznámo kde, neznámo kdo, jak každý z těch padlých byl člověk se svými sny a nadějemi, který mohl ještě něco znamenat pro lidstvo, jak jejich rodiny ještě po desítkách let netuší, kde leží jejich drazí, jak ještě

stále truchlí, jak navštívil ženu, u níž viděl na skříňce fotografii a když se jí zeptal, kdo to je, propukla v pláč, že to je její nezvěstný bratr, že na něj plni naděje léta čekali.

Už už jsem měla chuť vstát a bouchnout dveřmi. Pak jsem si řekla, že studenti by třeba nepochopili, proč. A tak jsem začala: že já jsem měla to štěstí, že nepatřím mezi těch šest milionů Židů zavražděných za nadvlády Němců, že těchto šest milionů tvořilo cca 90 % židovské populace obsazených území, že tito lidé, na rozdíl od oněch dvou milionů německých vojáků, kteří leží rozeseti v tolika zemích proto, že tyto země přepadli a zavraždili místní obyvatelstvo, Židé nikoho nepřepadli, tihle mrtví nebyli vojáci se zbraněmi, ale neozbrojení, nevinní civilisté, miminka, batolata, děti, matky, tátové, starci, mladí a nadějní lidé, že každý z těch

mrtvých byl právě tak člověk se svými sny a nadějemi, že každý z nich mohl ještě právě tak něco znamenat pro lidstvo a že jim nebylo ani dopřáno spočinout v hrobě, protože většinou byli krutě povražděni, spáleni a jejich popel rozsypan do polí a řek. A že většinou nemají ani rodiny, které by pro ně mohly truchlit, protože celé rodiny, celé obce byly vyvražděny.

Nevím, jestli pochopili tu hořkou ironii.

Potom naslouchali mému vyprávění – a ukázala jsem jim svou fotodokumentaci, aby viděli v plné síle, co páchali jejich někdejší předchozí soukmenovci. A onomu páňovi jsem vzkázala, že jeho vystoupení v dané situaci bylo velice nemístné a pro mne až urážlivé.

Moc se mi pak omlouval.

P O Z V Á N K A / E I N L A D U N G

MAGDALENA ŽIVNÁ A NOEMI ARTS&MEDIA
SRDEČNĚ ZVOU/LADEN HERZLICH EIN
NA KONCERT V RÁMCI MHF PRAŽSKÉ JARO 2018
ZUM KONZERT IM RAHMEN DES IMF PRAGER FRÜHLING 2018

TĚŽKÉ JE OPUSTIT KRÁSU SCHWER IST'S, DAS SCHÖNE ZU LASSEN

Písňe a klavírní skladby skladatelů z předválečného Československa
Lieder und Klavierstücke der Komponisten aus der Vorkriegs-Tschechoslowakei
Ullmann, Krása, Haas, Schulhoff, Karel, Winterberg

IRENA TROUPOVÁ – SOPRÁN/SOPRAN
JAN DUŠEK – KLAVÍR/KLAVIER

KLÁŠTER SV. ANEŽKY, PRAHA 1 – STARÉ MĚSTO
ST. AGNES-KLOSTER, PRAG 1 – ALTSTADT

15. KVĚTNA 2018, 20 HODIN
15. MAI 2018, 20 UHR

Vstupenky online na adrese www.festival.cz
nebo v pokladně Pražského jara v Rudolfinu
Eintrittskarten online unter www.festival.cz
oder an der Kasse des Prager Frühlings in Rudolfinum

STANICE BUBNY PROGRAM SEZÓNY 2018

Osmičkové jubileum je pro místo paměti na Nádraží Bubny bilancí historických zlomů století, vyprávěných na velkých příbězích, které zde zanechaly svůj otisk.

Podle vizionářů počátku dvacátého věku se nová epocha měla nazývat humánním stoletím ... Nová republika se zrodila z Velké války a nesla s sebou všechny nejistoty rozpadu starého světa. Naděje a deziluze meziválečného Československa je jedním z velkých témat budoucího památníku. Nese v sobě nadčasové rysy nepoučitelnosti... Každá předvolební rétorika přináší nové účelové ideologické proudy ... Nové se starými hesly, jen technologie jejich šíření se mění.

Letos se na frekvencích veřejných rozprav z Bubny budeme věnovat dalšímu z velkých témat budoucího Památníku ticha: PROPAGANDA, KAMPANĚ VS ANTIKAMPANĚ

Rok 2018 je jubilejním pro republiku a bude u zlomovým také pro záměr přestavby Nádraží Bubny pro PAMÁTNÍK TICHÁ. Poslední přípravy projektové vyvrcholí předáním budovy do realizace stavební.

10.-13. květen

SVĚT KNIHY na STANICI BUBNY

Významní hosté největšího českého knižního veletrhu přicházejí na místo paměti citovat ze svých textů a diskutovat k paralelám nejen osmičkovým.

Ctvrtek 10. května

17.00 – autorské čtení z publikací

Přírodní školy

18.30 – Představení anglického překladu knihy J. R. Picka „Spolek pro ochranu zvířat“ Hosté nakladatelství Karolinum: Zuzana Justmanová sestra spisovatele, Alex Zucker – překladatel, Jiří Grus – ilustrátor. Moderace David Vaughan.

Pátek 11. 5.

15.00 – „Jsme Židé nebo Izraelci?/ Jew or Israeli“ Veřejná diskuse Světa Knihy na téma The Unfunding Identity / Nenalezená identita.

VYSÍLÁNÍ STANICE BUBNY NA FREKVENCII 2018 s izraelskými autory: Assaf Gavron, Hadar Galron, A.B Yehoshua; moderace: Hana Ulmanova.

17.00 – Autorské čtení britského publicisty žijícího v Praze Davida Vaughana z připravovaného anglického vydání knihy „Slyšte Můj hlas“. Moderace: Alex Went. Hosté nakladatelství Jantar Publishing: Michael Tate, Ondřej Houska.

20.00 – koncert Jana Buriana pro „druhou generaci“ (uzavřená akce)

Sobota 12. 5.

15.00 – Veřejná diskuse na téma „Úděl druhé generace - vzpomínky či dědictví“ Úvahy o „nezaviněné vině“ dědiců velkých příběhů 20. století. Uvádí Jan Burian v osobní konfrontaci se svým životním tématem o vztahu k vlastním otci a jeho dvojí roli v budování i destrukci nezávislé divadelní kultury.

17.00 – DIVNÝ KÖRENY, prezentace vzpomínkové audioknihy Hany Frejkové Herečka a šansoniérka původem z německo-židovské rodiny vydala své dramatické vzpomínky již v roce 2007 v nakladatelství Torst. Koncem minulého vydal Radioservis unikátní audioknihu, kterou si autorka sama načetla.

Neděle 13. 5.

16.00 – Veřejná diskuse na téma „Znovuzrození národů, znovuzrození střední Evropy“

Veřejná diskuse Světa Knihy o zrcadlení národnostní otázky v moderní literatuře. Ve VYSÍLÁNÍ STANICE BUBNY NA FREKVENCII 2018 přislíbili účast: Jacques Rupnik, Petr Pithart, Paweł Ukielski, Jozef Banáš a další. Moderator: Michal Stehlík

19. - 20. květen

OPEN HOUSE FESTIVAL

Součástí dnů otevřených dveří Nádraží Bubny bude výstava „Nová Stanice Bubny“ + multimediální projekce k intervencím do veřejného prostoru bubenského Brownfieldu. Komentované prohlídky architektů a výtvarníků koncepce budoucího místa paměti.

6. - 7. červen

NOVÉ PROBUZENÍ OBCHODU NA KORZE

Pocta tvůrcům prvního československého oskarového filmu v koncertním provedení perly zlatého fondu kinematografie.

Projekce je součástí cyklu událostí ke stému výročí Československé republiky. Událost se koná pod záštitou Primátorky Prahy Adriany Krnáčové.

14. červen

OD SVĚDECTVÍ

K PODOBENSTVÍ 2018

Seminář neprofesionálních filmařů o vývoji projektů motivovaných velkými příběhy 20. století vyvrcholí dalším přímým přenosem veřejné diskuse Českého rozhlasu Plus z místa paměti na nádraží Bubny: „kampaň a antikampaň osmičkových roků“. Hosty VYSÍLÁNÍ STANICE BUBNY NA FREKVENCII 2018 budou spisovatel Patrik Ouředník; rozhlasový publicista, umývač oken, mluvčí OF, ministr obrany ČR, kancléř KPR, ambassador v Rusku Luboš Dobrovský; filmová dokumentaristka Olga Sommerová.

22. - 24. červenec

Hudební festival VĚČNÁ NADĚJE 2018

Letní dílna Památníku ticha v Terezíně, kterou pořádá Institut terezínských skladatelů v památníku bývalého ghetta.

Programový výhled pro podzim:

BUBNOVÁNÍ PRO BUBNY 2018

14. říjen Koncert k výročnímu dni prvního židovského transportu z Prahy bude spojen s poklepáním základního kamene přestavby Nádraží Bubny pro Památník ticha. Partnerem slavnostní vzpomínkové události je mezinárodní hudební festival Struny podzimu + Národní galerie, záštitu slavnostnímu večeru poskytně primátorka Prahy Adriana Krnáčová.

16. říjen

BUBNOVÁNÍ PROTI TICHU MLČÍCÍ VĚTŠINY

Již tradiční veřejný happening s vážným podtextem letos uvede Zuzana Stivínová

Pro září - říjen jubilejního roku připravujeme divadelní cyklus „Čekárna nádraží Bubny“

Vystoupí Farma v jeskyni, Body Voice Band a další divadelní partneři Památníku ticha.

říjen - listopad 2018

NEBE I PEKLO LETENSKÉHO KOTLE

Výstava k vrstvám paměti českého fotbalového Olympu na vrchu Letná, doprovázená otevřeným mezinárodním dialogem o sportovní cti a faulování na tribunách fotbalových stadionů. Pořádá Památník ticha ve spolupráci s fotbalovým klubem Sparta a obnoveným DFC. VYSÍLÁNÍ STANICE BUBNY NA FREKVENCII 2018 navazuje s tématem „rasismus a xenofobie v kotli tvrdého křídla“. Diskuse o prevenci závažných společenských jevů, které zneužívají sportovní prostředí k ideologickým vlivům extrémistických populistických proudů.

Program je předběžný a jeho drobné změny jsou vyhrazeny! Sledujte www.bubny.org.

Zde vzpomínka krátká na terezínská jatka

Udalo se to někdy v noci na jaře roku 1943. V těch časech byla v dílně vodárny vždy noční pohotovostní služba o síle jednoho muže. V mém případě, jelikož mně ještě nebylo osmnáct, se jednalo spíše o polomuže.

Četnost té služby byla tak asi dvakrát za měsíc a většinou se nic vážného neudálo. Až jednou... mne na nouzovém kutlochu probudilo bušení na vrata, doprovázené nespisovnou, leč jadrnou němčinou. S urputně sevrěným rektem jsem otevřel a hleděl na příslušníka SS, té asi nejnižší hodnosti, který mně sděloval, že musím „sofort“ aber „sofort“ na jatka, kde se porouchalo hlavní čerpadlo. Jediná možná odpověď byla „jawohl, jawohl, jawohl“. Leč úředně jsem byl ještě učněm, a tak jsem to vzal přes ubikace, probudil zkušenějšího druha a jateční anabáze propukla. Terezínská jatka již neležela v areálu ghetta, ale těsně u pražské výpadovky za mostem přes

Ohři a v důsledku poruchy tam bylo absolutní ticho. Dodnes nevím, zda jsme byli tak šikovní, nebo jsme měli takovou kliku, ale asi za dvě hodiny čerpadlo naskočilo a teď teprve nastalo to podstatné. Uprostřed náhlého startovacího vzruchu, nás manželka pana správce tiše zavedla do sklepa. Nikoliv hladomorného, ale blahodárného, protože vzápětí se tam objevil kastrol guláše, halda chleba a dvě lžice.

Více jsme nepotřebovali. Můj *soumontér*, který měl mnohem větší životní zkušenosti, to nazval, i když jinými slovy „býčí žlázy“, ale mne zajímalo pouze, zda to můj žaludek po terezínské dietě vydrží. Koho to zajímá, tomu sděluji, že vydržel. Celý další čas mého pobytu v Terezíně jsem toužebně očekával jakoukoliv další poruchu jatečních pump. Ale byly to zřejmě zavilé antiseptiky, protože se to už nikdy neopakovalo.

Hanuš Hron

Gratulujeme!

DORIS GROZDANOVIČOVÁ nám s hrdostí oznámila, že jí udělil hejtman Jihomoravského kraje zlatou pamětní medaili u příležitosti její návštěvy Jihomoravského kraje a setkání se studenty v rámci besed k připomínce holocaustu a perzekuci studentů z rasových důvodů v období 2. světové války.

Gymnázium Brno udělilo Doris Grozdanovičové čestné maturitní vysvědčení jako symbol rehabilitace za bezpráví, kterým byla postižena v roce 1940, když byla z rozhodnutí nacistických úřadů vyloučena v Brně ze studia na tehdejším klasickém gymnáziu. (Po válce D. G. maturovala na reálném gymnáziu poté, kdy se vrátila z Terezína.)

Zpráva z předsednictva

Na řádné schůzi předsednictva Terezínské iniciativy, která se konala 17. dubna 2018, byl jednomyslně zvolen novým předsedou TI Michal Stránský.

Stejně tak jednomyslně byli zvoleni i noví místopředsedové – Rudolf Černík a Michal Salomonovič.

Ke zvolení gratulujeme a přejeme mnoho úspěchů!

Předsednictvo TI

**Terezínská
iniciativa**

Vydává Terezínská iniciativa, Jáchymova 3, Praha 1. Telefon: 222 310 681, 601 122 818, e-mail: terezinskainiciativa@cmail.cz.
Redakční rada: Eva Fantová, Zoja Franklová, Doris Grozdanovičová, Anna Lorencová, Michal Stránský, Michaela Vidláková

Bankovní účet: v CZK: 59433011/0100.
Číslo 90 vyšlo v dubnu 2018.

MK ČR E 10779